

# SLAVJAN.

Časnik slovstven i uzajemen za Slavjane književne i  
prosvětljene.

Vreduje i na světlo dava Matija Majar v Celovčé (Klagenfurt).

Číslo 8.

Izhadja desetput v létě po jednoj cěloj listině i  
velja s poštninoj 3 florinte ali 2 rublja.

1874.

## Басен, згодовінска повѣст, мітос.

(Докончанје.)

Когда Шлиманъ докопался до основанія стѣны, имѣвшей 8—9 метровъ въ вышину и окружавшей городъ, подъ зданіемъ, превращеннымъ въ пепель сильнымъ пожаромъ, бывшимъ во дворцѣ Пріама, онъ нашелъ массу драгоцѣнныхъ предметовъ, сложенныхъ вмѣстѣ, которые назвалъ сокровищемъ Пріама. Сначала онъ увидѣлъ большой мѣдный предметъ, подъ которымъ ему казалось было золото. Чтобъ спасти эту находку отъ жадности рабочихъ, онъ удалилъ ихъ, началъ рыть землю собственноручно, большимъ ножомъ, съ опасностью жизни, потому что стѣна вкрѣпленія, воздвигнутая надъ этой мѣстностью позднѣйшимъ населеніемъ, подрытая у основанія, грозила обрушиться на антикварія. Наконецъ ему удалось добыть кладъ съ помощью своей жены. Находка эта очень важна для исторіи. Дѣйствительно, этотъ кладъ принадлежалъ Пріаму. Подъ щитомъ съ ручками, находилось множество вазъ и разной посуды изъ мѣди, серебра, золота и электрона (смѣсь серебра и золота). Шестъ кусковъ чистаго серебра, въ формѣ большихъ клиньевъ, вѣроятно „таланты“ гомерическіе, затѣмъ 17 пикъ и 7 кинжаловъ изъ мѣди. Всѣ найденные предметы, изображенные и перечисленные на нашемъ рисункѣ, были сложены въ четверугольную кучу, и очевидно находились въ деревянномъ ящикѣ, который, при послѣднемъ бѣгствѣ былъ оставленъ

и подвергся дѣйствию пожара; подтвержденіемъ этому предположенію служитъ находившійся между обгорѣлыми вещами мѣдный замокъ. Самая большая серебряная ваза, изображенная подъ Нр. 23-мъ, заключала великолѣпный золотой женскій уборъ, двѣ золотыя діадемы, повязку, четыре серьги изящной работы, потомъ 56 превосходнаго фасона серегъ, 6 золотыхъ браслетъ, 8750 маленькихъ золотыхъ колець, проколотыхъ призмъ игральныхъ костей, золотыхъ пуговиць и т. п. Обѣ діадемы съ ниспадающими на затылокъ 7 или 8 длинными цѣпочками, на концахъ которыхъ прикрѣплены древесныя листки изъ золота. Наконецъ нашли еще нѣсколько кусковъ золота. Эти дорогія найденныя вещи были фотографически сняты Шлиманомъ и изданы въ видѣ атласа. Изображенія инструментовъ, посуды и оружія, найденныхъ въ нижнихъ слояхъ развалинъ, очень похожи формой на подобныя предметы той же эпохи, найденныя въ Германіи и Скандинавіи. Шлиманъ считаетъ ихъ наслѣдствомъ, оставленнымъ арійскимъ племенемъ. Дорого стоящія раскопки, произведенныя съ такими усиліями и самопожертвованіями Генрихомъ Шлиманомъ, въ негостепріимной странѣ, посреди всяческихъ неудобствъ и опасностей, имѣютъ несомнѣнно важное значеніе для археологіи, но не всѣ археологи согласны съ мнѣніемъ Шлимана. Нѣкоторые нѣмецкіе ученые считаютъ Гомера поэтомъ незаслуживающимъ довѣрія, какъ пѣвца историческихъ фактовъ. Они говорятъ, что эпосъ Гомера имѣетъ въ основѣ мифологическій элементъ и что исторія троянской войны не болѣе какъ вымыселъ, протипомъ котораго взяты разныя войны, веденныя эллинскими поселенцами противъ не греческихъ племенъ. Всѣ эти битвы, которымъ поэтъ придалъ такое значеніе, онъ будто бы сконцентрировалъ по волѣ своей фантазіи въ рамкѣ осады Трои. Впрочемъ и это предположеніе нѣмецкихъ ученыхъ, разбирающихъ по косточкамъ своего собрата, можетъ быть отнесено до дальнѣйшихъ подтвержденій, къ той же категоріи. Противники Шлимана говорятъ, что, по сказаніямъ Гомера, Троя была обширнымъ городомъ, который не могъ умѣститься на маленькой

площадкѣ горы Гисарликъ, имѣющей 64.500 квадр. метровъ, гдѣ, по словамъ самаго Шлимана, могъ помѣститься городъ съ населеніемъ не болѣе 5000 человекъ. Они предполагаютъ, что найденныя развалины на горѣ Гисарликъ, остатки городка, гдѣ былъ храмъ Аѳины Паллады. Жрецы охраняли приношенія молящихся богинѣ, которыя нашель Шлиманъ. Много разъ былъ храмъ и городъ разоряемъ сосѣдними разбойничьими племенами, и снова выстраивался на прежнихъ развалинахъ. Шлиманъ, съ своей стороны, воодушевленный находкой, восклицаетъ: наконецъ льщу себя надеждой, что въ награду за мои громадныя затраты и непосильные труды, полныя борьбы и препятствій, въ дикой пустынѣ, за мои открытія, цивилизованный миръ признаетъ за мной право назвать этотъ священный городъ его настоящимъ безсмертнымъ именемъ, которое наполняетъ сердце каждаго просвѣщеннаго человека радостью и восторгомъ, именемъ Трои и Илиона.“

Изкопана г. Шліманомъ множина предметовъ старінихъ, краснихъ і драгоцѣнихъ буде недвојбено немало појаснила стародавнју згодовину, старінословје і народословје, когда се ті предметі по вѣдечки проуче і пресуде. Нісмо імѣлі приложності прочитати обшірну кнѣгу г. Шлімана і нісмо јешче відѣлі множину свѣтлописанихъ слік нѣмъ ізкопанихъ предметовъ, па уже недолгъ составекъ в часописѣ „Иллюстрированная Недѣля“ с двѣма образама је подучивен; віді се із њега, на примѣр, да врата скајска су дѣствительно скална, скаліска, то је, каменна, како нѣхъ імѣ каже; пуговице (гумбе, Кпѳрѣ), како су нарисане под чісломъ 16, семъ вечкратъ віділ, су јѣхъ імѣлі зільскі Словенці при јѣрхастіхъ хлачахъ до лѣта 1820 точно тако, како тројанске, само да су біле зільске чернокоствене, тројанске су пако златне; далѣје семъ в младості својѣј віділ при старіхъ Словенкахъ в Корушкој нѣкогда повезку таку, какова је наслікана под чісломъ 17 на правој странѣ, висела јѣмъ је од појаса до коленъ і на ње концѣ је біла привезана брѣтва красивој шелковој лентој (червљеној свіленој верпцој, жо-гој) точно такога изделја како тројанска, само тој разлікој, да је біла словенска јеклена, оцелова, булатна, тројанска

пако је златна. Такими стариними предметами і належитим јих ізискањем се нам буде немало мегленіх і темніх мітов повіјасніло в повѣсти істине і згодовінске. Тако се уже сада каже, да пісу нѣкі міті дежела і војна тројанска, славно мѣсто Гліјон, мѣстні град Пергамос, царь Пріам і његові витезі і дружина, него да су то особе і предметі дѣјствительні і згодовінскі; само Гліјада в садајној подобѣ је мітос, то је, смѣса згодовінскіх пѣсен і прибајаніх басен о геленскіх богах, богінјах, полобогах і полобогінјах. А те мітос се нетежко одстрані, ні трѣба јінога, него само одстраніті із Гліјаде очевідне, позднѣје прікерпљене геленске басні од тѣх богов і богінј і јешче нѣктере јіне басні, на примѣр, да је рѣка Скамандерска также се уздвігнула і војевала проті Тројанам. Ако се те очевідне басні одстране, се окаже, да Гліјада в ізвірној својей згодовінској подобѣ (слікѣ) ніје ніч јінога, него сборнік народніх тројанскіх згодовінскіх пѣсен јуначкіх і попіс народніх обічајев. — Гліјада в ізвірној својей подобѣ, без басен геленскіх је ізгледала блізо тако, како ізгледа кнѣга: Гусле црногорске на свијет издао Филип Радичевіч протодјакон і учітель Цетински 1872. Обѣ кнѣгѣ: Гліјада і Гусле ста сборніка народнік пѣсен јуначкіх; разлікујета се пако в слѣдечем: Гліјада опѣва витезе і војну тројанску трајучу 10 лѣт, од лѣта 1194. до лѣта 1184. пред Хрістом, Гусле черногорске пако борбу за свободу Сербов Черногорцев трајучу 175 лѣт од лѣта 1687. до лѣта 1862. по Хрістѣ.

## О СЛѢДАХ ПРАСЛАВЈАН.

(Надаљеванје.)

81. Брахмані су блі велможні велеучені учітели, јако правічні судці, јако кроткі і родољубні управітели лѣудства, велѣд тога су јім Інді Аріјі сказовалі па і в наше време јешче казују нај вечју чест, како се нам Европејцем чіні, чест скоро божанствену. „К тому, что се о Індіјі пріповѣдује спада і то, да імају наваду владарѣам, овластнікам і велможам, мѣсто да се јім глобоко

поклоне, се јим метајсају, то је, метавају се пред њими на земљу;<sup>48)</sup> они падају јим до пог на земљу і цѣлују і лѹбе јим ноге. — Малорусі су се тога обічаја в Индіји тако наваділі, да і в наше време в Европѣ своју господу скоро божанствено високо почитују по індічком обічаји. — В том готово непристрані Пољак Л. Голдбіовскі пише: „Превелика је у њих (Малорусов) понижност до госпoде; падају на земљу, кога јих за нїчто просе, цѣлују і лѹбе јим ноге і понављају своје робско присловје говоречі: Господско је тело, а божја је душа!<sup>49)</sup> Те обічај имају Малорусі із Индіје, да су проті кроткім і јако лѹбезнівннм больарам-брахманам білі тако понижни і јим хвалежни — те понижности су се могли навадіті једном в Индіји нікако в Европѣ. В Европѣ морал је Малорус терпеті од панов робство нечловечско; презіралі су га како нечловека, како неумну живіну, погердівалі су га ругательннм прїимком бојка = біка<sup>50)</sup> і смерда, то је, смердлїивца, облагалі су га превеликім давкамі, роботамі і десетинамі; в цѣлом драгом лѣтѣ му је нїкада остало свободннх једва седемдесет дні, все остало лѣто біл је должен работоваті својему пану, господу і тому робскому живљенју се је Малорус опірал, кдѣколі је могел, і је заслужијл по дѣжанји, по правіцѣ і по пословіцѣ іме упорні Русін: „Упартый якъ Русинъ;“<sup>1)</sup> Пољак Голдбіовскі пише: „Русіні імају в својем значаји упор, то каже і присловје: „Uparty jako Rusin“.<sup>2)</sup> То се іма тако разумѣті: Малорусі імају заједно двѣ сцѣла себѣ протівнѣ властности до своје госпoде; оні су нїкада јако понижни і покорні, нїкада опет јако уперті. Проті самосілној госпoдѣ в Европѣ су се наваділі біті упорнімі; до кроткіх і лѹбезнівннх брахманов в Индіји су се наваділі біті јако понижнимі і покорнімі. Та необіковена понижност Малорусов до своје госпoде је јасен доказ, да су прародітелі Малорусов пребівалі в нај давнѣјшнх добах чловечанства в Индіји.

82. Руско слово: рахманн-ый, -ое, -ая іма двојако — себѣ протівно значенје. Одкуда то?

Брахмані велможні високо просвѣтљені учітелі, і добродѣтелі народа су ужівљалі в Индіји і јешче ужівљају високо спoштованје раді својега високога достојанства, па јешче вech раді својега всестрано необічајно благороднога значаја; білі су намреч прі веѣм високом достојанствѣ: тіхі, кроткі, смірні, ручні, веселі, разгульні, бесѣдлїві і хлѣбосольні. Зато значі слово: брахманск -і, -о, -а, алі брахманн -і, -о, -а в рушчннх: тіхі, кроткі, смірні, ручні,

<sup>48)</sup> Страбо 717. — <sup>49)</sup> Лукаш Голдбіовскі: Lud polski, Warszawa 1830 стр. 108. — <sup>50)</sup> Л. Голдбіовскі: Lud polski стр. 114. — <sup>1)</sup> Гр. Иљкѣвич: Галицки приповѣдки. — <sup>2)</sup> Л. Голдбіовскі: Lud polski стр. 63.

веселі, разгульні, бесѣдливі і хлѣбосольні. Те помѣнці є слово придобило ізвѣрно в Індії, када су в давновековости прародителі Русов тамо пребивали: јербо поздиѣје, када се је почело впељевати христјанство, су христјанскі учители, да би људство одвернули од брахманов, брахмане људству описавали: вялими, хилими, неразвязними, простоватими, глуповатими і одтуда је в христјанској добѣ руско: рахманый, таке получило значај: вялый, хилый, неразвязный.<sup>3)</sup> Русі су недвојбено в давновековости пребивали в Індії, јербо слово руско: рахманый је само тамо могло получити своје честно значенје.

83. Арији војничкога чина су уживљали нѣктере свободе пред људми јиних чинѡв, на примѣр, они су смѣли свободно јѣсти мяса ктереколи живине, кромѣ говедине.<sup>4)</sup> То вельа војаком і в наше време в Індії. Онда су људи војничкога чина ступовали в свети закон, в брак, в манжелство јако млади, па су се онет од својих жен лучили, како се јим је захотѣло, али су жене мед себој мѣњали својевольно і жене однушчене су смѣле потом живети с ком јим је било драго: тако то дѣла і в наше време племе Nairs на Балабарѣ в западној Індії, из тога обичаја је извирало і слѣдло, да је вес чин војнички чинивал само једну велику породіцу, само једно племе, само једну жлахту і білі су сі всі сроднікі мед себој: су сі білі браті, племенікі, пасербі, в обче жлахта.<sup>5)</sup> — По том обичаји су і Славјані војничкога чина в Індії живѣли, намреч прародителі жлахте польске вишје і ниже сада тако іменоване загонове жлахте. Польакі сїцер, то се вѣ, својих законскіх жен в наше време не однушчају, не мѣњају јих мед себој, него они, како всі Славјані не окужени од западнијачке сначености і разузданости, су мужі і жене непремѣно вѣрні тако, да се родольуб може радовати і поносом се поноситі с својим благоправним народом славјанским, па остал јим је из оне старовековости красен і польезен обичај, да в обче млади ступују в свети закон, в брак, і далѣје јим је остал і индичкі обичај, да се і в наше време поіменују братами і жлахтој, како да би і сада љубовольно се лучивали од својих жен, і јих мѣњали мед себој, како да би білі они і сада јешче всі в сродствѣ і покровенствѣ. Польакі из индичкога војничкога чина проізодечі се і поднесову: *ра не брата*.<sup>6)</sup> Вес војничкі чин се і в наше време іменује: жлахтој, то је: сродством і покровенством.

84. Како польска жлахта, тако і жлахта хорватска обичава се поіменовати, како да би вся живела в једној породіцѣ і іменују се племениташами, племічами, племеніками (Neffen), по индичком обичаји: то је доказ, да су ных прародителі живели в Індії і снадали в чин војничкі.<sup>7)</sup>

<sup>3)</sup> В. И. Даль: словарь слово: рахманый. — <sup>4)</sup> Philostratus vita Apoll. 2, 12. — <sup>5)</sup> Bohlen 2, 143. — <sup>6)</sup> Лук. Голдбювскі: Lud polski 131. 132. — <sup>7)</sup> В. И. Даль: словарь слово: племянникъ.

85. Како польска жлахта і хорватскі племічі обічава в обче все племе сербско і лужичко сорабско поіменовати се Сербамі і Сорбамі, то је пасербамі,<sup>8)</sup> сінамі братовімі алі сестринімі, како да бі цѣло племе живело в једној породицѣ; они се јако ради зову также братамі, како жлахта польска. „Пріповѣда се, да су о часѣ Наполеона первога Французі звали полк Сербов, служечіх под нїмі, брат-регімента, что су често слушали од нїх слово брат, на примѣр: оді брата да...; зима брата; богме брата — і тако далѣје.“<sup>9)</sup>

Народно іме Серб ні нічеса јінога него скрачено: пасерб, і значі сроднік, родјак, покревнік, жлахта.

Тако старо је народно іме Серб! Повстало і ізнікло је уже в Індіји в нај старѣјшїх добах санскрїтскїх. Іме Серб іма положаснік, зато се тако разлічно піше: Сербі, Србі, Сорбі, Сїрбі на і тако је всѣгда оно істо іме од слова пасерб.

86. Аріјскі сельані су в Індіји нај радше пребивали по равнінах і родовїтнїх польанах, аріјскі војнікі пако по лѣсах і шумах і тако полѣје алі така шума се је звала по санскрїтскі: кшатрїјавана, то је војничко полѣје алі војничка шумадїја.<sup>10)</sup> Сербі су јешче до недавна по індічком обічаји звали своју кнежевїну: Шумадїјој, Сербі черногорскі своју кнежевїну Черногорој і Сорбі лужичкі нїм погранично горовје: Шумавој, і жлахта польска Полѣсјем. По обічају індічком!

87. Аріји војничкога чїна су білі јако храбрї і ратоборні, білі су нај храбрѣјшї і нај бојовнїѣшї мед Негеленамі,<sup>11)</sup> нїм је біла једїна должност војевати се в часѣ рата, в мїрном часѣ су разкошно жївѣлі і лѣнобу паслі. — Храбрї су і в наше време всї Славјанї і в Індіји Аріји всѣх чїнов, і ті послѣдні тако храбрї, да се в бїтвѣ нерѣдко јуначкі держе протї непријателю јешче і онда, када је брїтїчка војска уже давно побегнула;<sup>12)</sup> храбрї су, — на ратоборні нїсу; — ратоборні су в наше време једном наслѣднікі војничкога чїна, на примѣр, жлахта польска. Она ні само јако храбра, него і јако ратоборна, віді се јасно, да проїзходї із ратоборнога војничкога чїна індічкїх Аріјев, іма чїсто војничкі значај; жлахта польска мїслі в нерѣдкїх случајах і поднес, да јї је једїна должност в жївљенїи војсковати се і да јї нѣко јїно стално оправїло нїті не прїлічі, да је непристојно. Војна јї је како нѣко честно ремесло, кдѣколі се внемє в Европѣ војна, будї в Італїји, будї в Нѣмечкој, будї в Француској, будї в Турској, будї в Аѣрїкѣ, будї в Америкѣ, тотчас се тамо појавї і основа вој простовольцев хра-

<sup>8)</sup> В. И. Даль: словарь слово: пасербъ. — <sup>9)</sup> Вук Штеф. Карджич: Рјечник слово: брат-регимента. — <sup>10)</sup> Плін. 6, 20. (23.) Bohlen 2, 20. — <sup>11)</sup> Арріан Поход Алеке. М. 4, 25. 5, 4. — <sup>12)</sup> Англеж Crawford sketches 2, стр. 68. Orme 2, стр. 257. Papi, listi стр. 257. Bohlen 1, 54.

бре і ратоборне жлахте польске, не да бі зашчітѣвали свој польско-славјанскі народ, него се бојује само — да се бојује . . . како, да бі і в наше време біла нѣј једіна должност в живљенјі, како је то біло в стародавна времена в Індіјі, само војевати се за когаколі.

88. В старіх кнѣгах санскритскіх стоји, „да су кшатрїји — војнікі нај узацїнїши, нај узнешенїши, і нај знатнїши, када се војују в ратѣ.<sup>13)</sup> — О том імају Пољакі пословицу сцѣла в сміслѣ санскритском: Жолнїрь збројні, лїши него стројні.<sup>14)</sup>

89. Да жлахта польска проїзходї од војнічкога чїна арїјскога, се позна і из нїенїх војнічкїх пословиц, ктере су невојнічкїм племенама славјанскїм незіане. Овдѣ слѣде нѣктере таке польске пословице в језїкѣ і правописѣ узајемном:

Дља ране се не бїті, дља похмїльа не піті: глунство.

Кто неїма зброја, чувај се боја.

Нож, зубі, пазнохті брань непочтїва.

Кто се на смерт одважі, те се всега важі.

Дља куса славке јакѣ травке, жолнїрь здравїје важі.

Кто се смертї бої, поља не достої, о славѣ не стої.

Дља покоја ту брань носїм, о ктеру те Боже просїм.

Дај Боже добру брань імїті, па нікогда је не ужївати.

Војна много потрїбује, мїре певне не прїјмује.

На воїнѣ на пред се не вїмїкај, па позад не зоставај.

Не гоњ тога, кої напред вїјехал, не чакај тога, кої од задја јїзді, ако хочеш імїті добер ночлег (добро преночїшче).

Кто із кута мїри, певнїје і берзїје погодї.

Кто раз із боїшча уступї, вратїті се нань може, кто пак на нїм полеже, встатї веч не може.

Нїје срамота втїкати, кто не смѣ дочекати.

Бојазлїві перхнувшї предце жїв остане, па смїлі раз забїті јуж веч не встане.

Десет збројнїх в једнога нагога ніч не взему.

Слова до раде, руке до сваде.

Уставами і мужама мїста стоје не зїдинамі.

Жолнїрь збројні лїши него стројні.

90. Лїудї војнічкога чїна в Індіјі білі су должні о часѣ рата војевати се, стражїті і зашчітавати і бранїті земљу і лїудство пред совражнїкама, о времени мїрном су пако жївелї весело і разкошно, су лїнобу паслі і су јїгралї.<sup>15)</sup> — Польска жлахта је і в наше време в дїянїјі јакѣ јїгрїва; Пољак Лукаш Голдбїовскї наводї в својей кнїгѣ сілу божју старїнїх јїгер і забав у Пољакѣ наваднїх.<sup>16)</sup>

<sup>13)</sup> Colebrooke: asiat. Res. V. pag. 63. Bohlen 2, 22. — <sup>14)</sup> Kazimierz W. Wojcicki: Starożytnie przypowiesci. — <sup>15)</sup> Диодор 2, 41. Страбо 707. Арріан Інд. 12. — <sup>16)</sup> Л. Голдбїовскї: Gry і zabawy. Warszawa 1831 стр. 10.



91. Исто тако јигриви, како польска жлахта, су и Срби, имају и денднес много народних јигер; само Вук Врчевич јих је на свѣтло издал сто,<sup>17)</sup> и барон Рајачич је нѣкоје лѣпо написао, па и сербске народне приповѣдке су, како то познамена и примѣти сам Врчевич, по највеч кратке и шалѣве: што је доказ да су и прародитељи Сербов спадали к чину војничкому в Индији. Вук Штефанович Караджич је издал приповѣдек 102, Вук Врчевич 465.<sup>18)</sup>

92. И в наше време се по својим веденји рѣзко разликују Пољаки војничкога чина, жлахте, од Пољаков чина селянскога. „Жлахта дробна али загонова владала предтѣм сабљој, па сада тољко земљу орѣе. Нѣкогда и обиватель нај преможнѣјши до нѣх не јиначе се озвал јако: рани братји!... и јешче сада мед себој вживају слова: рап (господ) али пако: васан. Нај се човек стреже и чува јиначе до нѣх промлувити, сѣдер тотчас услѣшиш: Знаш, што јест жлахтич, вара тикати.“ Арији прародитељи польске жлахте су пребивали в Индији и су спадали в чин војнички. „Польски пољедѣлци не лѣубе јих имајучи опровержљиве пословице о жлахтичах, на примѣр: „Надул се, јако жлахтич! — Настроји се јако жлахтич до керчме. — Хлопска рѣч много јѣсти, жлахетка много пиѣти. — Черни затѣлник јако в жлахтича. —

Жлахтичи су лѣниви до дѣла, просукнели обичајами весијаков.

Подписати се је цѣла нѣх уметност; па вѣтервали на все, јѣздити на коњи јих и в старости не утрудѣ. На Пољсѣји је нѣх облека како у селянов из сѣрмеге (Loden), тољко јинога цвѣта; червени (красни, рудечи) пас, сабља и али је недостава, насекивана палица. Назива се такова жлахта околѣчној. Нарече жлахте дробне подлѣске мазовечко; пољске руско.“<sup>19)</sup>

93. Пољаки су јако јигриви не само в дѣјанји, него и в говорѣ, ктери јим је чрезвѣчајно помехчан, разиѣшен, скоро размазлен тако, да се словничарѣ не могу доста начудити, како може бити в говорѣ тако јуначкога и ратоборнога народа, како је народ польски, все тако јигриво помехчано и разиѣжено. Челаковски пише о том: „Нај бујнѣје су се разпростреле мехке сѣлабе по рушчинѣ и польшчинѣ, ктерими, ако прихадѣју згуста, става говор зајесте јиграво шчебетав, што остане всеако погадкој в говорѣ тако јуначкога народа, како јест польски.“<sup>20)</sup>

Прародитељи Пољаков су спадали к чину војничкому в Индији и уже тамо су се навадли бити јигривими в дѣјанји и в говорѣ.

<sup>17)</sup> Вук Врчевич: Српске народне игре. У Биограду 1868. Baron Rajaczych: Das Leben, Sitten und Gebräuche der öst. Südslaven. Wien 1873. S. 103—107. — <sup>18)</sup> Вук Врчевич: Српске народне приповијетке. Биоград 1868. В. Штеф. Караджич: Српске народне приповијетке. Беч 1870. — <sup>19)</sup> Лук. Голдѣбовски: Lud polski. Warszawa 1830 стр. 131. 132. 133. — <sup>20)</sup> F. Lad. Čelakovski: Čtení o slovnávací mluvnici slovanské. Praga 1853.

94. Коњики індічки су білі оружані коњем, то је, сулицој і њеј су имели принете пранорчике, који су се вијухали в зракѣ, в воздухѣ; <sup>21)</sup> польскі коњики, гулани, су і в наше време оружані по індічки коњем, то је, сулицој. — Паметник из Індіје!

95. На польскіх пенезах, денгах, се віді і в нашем времені коњаник с коњем, који скоком пронаслѣдује і поганја совражника і се зато і іменује: погоном.

96. Польскі іменују своје духовнике, свешченіке, кшендзамі. То слово: кшендз ні скажено од слова кнез, како бі се може біті нѣкому здѣло, него то слово је індічко, пресно цендіско k'sajans і значі: Regierender, <sup>22)</sup> алі точнѣје і правіліѣје по славјанскі: владіка. Слово кшендз свѣдочі, да су прародітељи Пољаков в стародавніх временах пребівали в Індіји і нѣколико позднѣје в Аріјанѣ.

97. Прародітељи Сербов і Хорватов су спадали в војнічки чин в Індіји, то свѣдочі сербскі і хорватскі ратоборні значај; ако само спомѣниш душманина, уже ті Серб і Хорват сеже по оружји, алі га іма при себѣ алі га неіма.

Згодовіна сербска і пѣсни о пронасти нѣховога царства, далѣје о војеванји нѣховом і ослободѣнји сербске кнежевіне далѣје згодовіна і пѣсни черногорске о бітвах за народну свободу: <sup>23)</sup> то се чита все како нѣка славна Іліјада, само да је јешче назорнѣја і славнѣја, јербо ні пѣсничко украшена, него је сама жива істина! — Згодовіна јунаков черногорскіх је па тако чудесна храбростју, да нѣчто слічнога неіма ніті в згодовіні геленској ніті в римској, да бі чета, трума, јунаков цѣла столетја се браніла і убрانیла в својеј скалнатој Чернојгорѣ проті огромној пресілі асіјскіх дивјіх војск могомеданскіх медтѣм, када су се тресле краљества і царства европска пред поломѣцем. — Пріхруло је над Чернугору нѣкада по 40.000 і по 60.000 душманинов; черногорскім јунаком је нерѣдко недоставало се оружја, свінца за зерна пушчана і папірѣ за фішеке (Patronen). Посветовали су се на Цетінији лѣта 1862. Одкуда добіті оружја, зерн пушчаних, папірѣ за фішеке? Световаті нѣчто іздатнога при толіком недостаткѣ біло је нелегко. Једен световавец насветује: Оружја принесе себој душманин доста, вземімо га сілој! Веі су се сложілі с тој управо черногорској мисљу; мѣсто свінца су сталілі, стопілі, матрице тікарнічне, за фішеке су взелі свете богослужебне кнѣге із церкв черногорскіх — то ніје біла светокрадѣа — него оні су бранілі божествену православіе і свој народ пред заклетімі совражникамі светога честнога керста. — Како су скленілі, тако і сторілі; с завиханімі рукавами, с ханджаром в руцѣ, су сјајно премагали совражника, му взелі не само множину

<sup>21)</sup> Suidas под словома: Indoi і bemeja skitika. — <sup>22)</sup> Lassen 2, 809. — <sup>23)</sup> Віді народне пѣсни: Гусле црногорске Філина Радичевича в Вѣлоградѣ 1872. Српске народне пјесме Вука Штеф. Караджича.

оружја, него і немало топов, које су мужі і жене черногорске веч дні тірالی і влачили із бојшча в бреговіту Черногору; заробілі су тако много турскіх конь, да в скалној, каменітој Чернојгорѣ бі јіх не могли керміті, продајали су јіх в ососедној Далмаціји по пет австріјанскіх гулденов. Тако се је то годіло 1862, како су то описале новіне Сербскі дневнік вредован Данілом Медаковічем в Новом Садѣ. <sup>24)</sup> — Матріце тіскарнічне су Черногорці в мірном времені опет накупілі, кніге богослужбне јім је даром даровала православна Русіја. То је на перві погляд очевідно, да прародітељи Сербов су спадали в чін војнічки в Індіји і да су Сербі до нашега времена зачували своју ратоборност і јуначтво.

<sup>24)</sup> Віді также: Филина Радичевича: Гусле црногорске народну пісен на странѣ 195.

## Робоџне пѣсни.

### 12. Kolednička pѣsen.

Koruška iz Bistrice v ziljskoj dolině.

Bog daj van dober večar,  
Bog daj van dober večar:  
*Bog daj! koledvarji!*  
*Bog in sveti trija krali*  
*Bog daj!\**

Nico je na <sup>1)</sup> zvvezda gore šua  
Na unej strani černe gore: —

na zvvezdi je zašribano <sup>2)</sup>  
seden zuatah puhštobov: —

koj zuati puhštabi pamjenija,  
da se je an <sup>3)</sup> kral na svet radiu: —

da se je an kral na svjet radiu  
sprelubi vsmilani Ježiš: —

trija krali ga darujeja  
Gašpar, Melhar, Baltažar: —

Bjeste <sup>4)</sup> nan dali dober dar,  
obvarvej vas Bog in Marija: —

\*) Naslonjeno tiskane redke se prepevljaju tako k vsakoj slokě.  
<sup>1)</sup> jedna. <sup>2)</sup> něm. geschrieben, zapisano. <sup>3)</sup> jeden. <sup>4)</sup> staroslavj.: бѣсте.

### 13. Kolednička pësen.

Iz Žabnic v žabničkoj dolinë v Koruškoj.

Dober večar vam Bog daj,  
dober večar vam Bog daj  
gaspadarji in gaspadinji  
noj vsej sjišnej deržini. <sup>1)</sup>

Mi gor in dol hodima  
gaspod Boga ljepu prosima,  
za edno dobro leta,  
za veseuo novo leta;

da b' nam Bog en dobro leta dau —  
da b' nam Bog en dobro leta dau  
noj vsi sveti tri kralji,  
ki sa se na pot padáli.

Mi sma nekej novga zašlišali,  
ki sa anjalci ljepu peli  
od tega rojstva božjega  
od tega kralja novega.

Te kralj se je radiu od Marije,  
od Marije tam v mestu Betlehem  
v enej priprostej štalici <sup>2)</sup>  
v enih oslovah jaslah.

Per jaslah stoji vosleč, volem  
per jaslah stoji vosleč, volem  
tuka <sup>3)</sup> Ježiša častima  
častima noj hvalima.

Nico je nam zvvezda gori šua  
na unej strani černe gore,  
čjer <sup>4)</sup> nam ni nikoli zhajaua,  
čjer nam ni nikoli zhajaua.

Ta zvvezda nam svjeti spralepu  
oj široko in visoko,  
oj široko in visoko  
po cjelam-oljnam svjetu. <sup>5)</sup>

Na zvvezdi mlado dete klači  
zuati križ v rokah derži,

na križi je buo zapisano  
le sedem zuatih puhštamov.

Koj zuati puhštami pamjenija,  
da se je en kralj na svjet radiu,  
da je kralj črjez kralje vse  
spraljubi Ježuš vsmilani.

Gašpar je pa tama doma biu,  
Tjer mi sunce gore vshaja,  
Melhar je pa tama <sup>6)</sup> doma biu,  
Tjer mi sunce nad pounam pačiva.<sup>7)</sup>

Boltažar je pa tama doma biu,  
tjer mi sunce k božjej gnadi gre.<sup>8)</sup>  
Oni gradó k ofru Ježušu  
k temu kralju novemu,

Ljep žuahten ofer mu nasó  
mira, kadiua čisto zuato;  
ljep žuahten ofer mu nasó  
mira, kadiua čisto zuato.

Ljepo ga ani abdarujaja,  
daruj nas tudej Bog noj Marija  
noj vsi sveti triji kralji  
noj spraljubi Ježuš vsmilani.

Tota bodi vam sprepjevlana,  
vsam ki radi pašlušaja,  
gaspadarji in gaspadinji  
noj vsej sjišnej deržini.

Iz te žabničke pēsni se vidi, da se povsuda izgovarja sanskritski pologlasnik *a*, kděkoli je samo moguće, kako v ziljskoj Bistricě, i v Rusiji. — <sup>1)</sup> i vsej hišnoj družině. <sup>2)</sup> něm. Stall, v hlevcě. <sup>3)</sup> ovdě. <sup>4)</sup> kděže. <sup>5)</sup> oljn-i, -o, -a znači: ves, vse, vsa; ves-oljen svet znači: ves, scěla ves svět. Oljn-i, -o, -a je slovo prastaro, je praslavjansko, Slovencam obče znano, v ruskih narodnih pēsnah se takže nahodi pa zapisovateljnam narodnih pesen se čini neznano i pišu netočno: ves voljni svět. <sup>6)</sup> tamo, ondě. <sup>7)</sup> o pol dne počiva. <sup>8)</sup> zahadja.

## Kratke novinke.

Naš neutrudljivi sodělavac na slovstvenom slavjanskem polji g. J. Volkov piše: „Někoji horvatski, slovenski i češki jezikoslovci (filologi) terde, da se bude cirilica vremenom pozgubila i město nje se bude i medju Ruse, Bolgare i Serbe latina upeljala, pa kako jaz mislim, je vse to jednom prazdna domisljija dnešnjega lehkomiselnoga světa. Gotovo je, da se budemo i mi ostali Slavjani vremenom poprije i vlastne nam cirilice, i se na takovi naćin v azbuki opet sjedinili i većej straně slavjanskoj priklopili. Sadajna tudja pisava, latina, med Slavjanami nije jinoga, nego jedva zaćasno (provisoriećno) orudje književno.“

Hvala Vam na Vašem dopisě; misel misli rodi i jedna drugu pojasnuje; ćto ćlovek samo od jedne strane pogleda se mu ćini nerědko dosta temno i teźavno, ako pako stvar promotri od već stran i se postavi na pravo stanišće se nerědko pokaže ona ista stvar dosta jasna i lehka. Tako je to i o cirilicě i o latině. Zato su taki kratki dopisi poljezni i zanimivi.

Književni cirilice se služeći Slavjani, književni Rusi, Serbi, Bolgari i v nověje vreme, ponosom to rećemo, i prosvětļjeněji Slovenci, uže sada oba dva alfabeta dobro znaju — da bi pa Slavjani cirilice se služeći cirilicu zapustivši latinu sprijeli, toga naj niko ne oćakuje, to se nikako ne zgodi. Iz stanišća cirilskih Slavjan promotrena taka želja je samo směšna. Ćeh F. L. Ćelakovski v svojej knjigě: Ćtenii o srovnavaci mļuvnici slovanske. Prag 1853 na straně 10. „Cirilica je s narodom tēm tako zarašćena, v njem tako globoko ukorinjena, da se niti pomisliti ne može, da bi někoja volja ali sila ljudska taku změnu dognati mogla. Pa kako bi mogel něko razumno i spodobno želeti i žadati, da bi se imelo dva i šestdeset milijonov cirilicu pišućih Slavjan ravnati i upravļjati po daleko menjej straně naroda latinoj pišućega? Ne može se pristojno nikako těrjati, da bi daleko većja strana naroda imela zapustiti svoju domaću, ugodnu, izverstnu, ogromno razširjenu i v narodě utverđjenu azbuku gradjansku — i da bi lehkomiselno sprijela latinu menje sposobnu i na razne pravopise razděljenu. Naprotiv sadajni ćas těrja, da vsaki izobraženěji književni Poljak, Ćeh, Slovak, lužićki Serb, Horvat i Slovenec se ući i vadi cirilice gradjanske. Ložeje i naravněje se pridruži menja strana većej nego na opako većja menjej.“

Pa\* niti latinu ne smemo zavreći, jer prostomu ljudstvu slovenskomu, horvatskomu, ćeskomu i poljskomu je v naše vreme samo latina znana i ono može sada samo latinoj izdane knjige ćitati. Književn Slavjan ima pako latinicu i cirilicu znati, kako to književni Rusi, Serbi i Bolgari uže oboje znaju; sada je trěba, da i

latine služeči se Slavjani Horvati, Čehi i Poljaki se i cirilice dobro navade. — Pogledajmo na Némce, oni se služe svojih pismen i bez vse potrebe, kako bi rekel, za kratek čas, take latinskih, gotičkih, kanclaj, fraktur i kozel vč, ješče kterih pismen; zašto bi mi Slavjani ne mogli se naučiti latinskih i cirilskih. Nas k tomu sila sili; sila pa kola lomi, kaže (ilirsko) slovenska poslovica; samo tako se Slavjani lahko složimo, da oba alfabeta uzajemno zaderžimo i vsakoga tčh dvčh alfabetov na svojem pravom městě se poslužimo.

V knjigah, časnikah i novinah namčnjenih samo za pojedina plemena slavjanska naj se upotrebuje cirilica ali latina, kako je do sada v pojedinih plemenah obično, naprotiv v knjigah, časopisah, novinah i spisah namčnjenih Slavjanam književnim, to je v knjigah i spisah naučnih i včdečkih, naj se na svčtlo izdavaju cirilicoj, alfabetom obče-slavjanskim.

**Drugi natis knjižice: Bojna služba**, raztreseno vojevanje, nova puška in slovensko-němški i němško-slovenski slovarček (s 4 podobami) spisal i založil Andrej Komel, c. k. stotnik pri 7. peš-polku bar. Maroičiču. Drugi popravljeni i pomnoženi natis. V Celovcu 1873. V novič je g. spisovatelj k toj knjižici izdal prilogo, kako se puška razdeva, potle kratek poduk o zemljišču (Terrain) tako, da sedaj obseže čela ta koristna i ročna knjižica v dvanajstini 176 stran. Ta knjižica je jako praktično sastavljena, slovensčcina v njej je koliko mogoče jasna i lehkorazumljiva, zvnaj slovarčka slovensko-němškega i němško-slovenskega so v knjigi samej k tehničkim besčdam i izrazam tudi besčde i izrazi po němško pristavljeni i so tako točno poslovenjeni, da se ta knjižica mora priporočiti slovničarjem (Lexicographen) slavjanskim i vsakomu slovenskomu spisovatelju, kteri hoče včdečko nekaj napisati o službě bojnej. Kako trudno i težavno bilo je popred brez te knjižice podučevati novince slovenske, kteri so nerčdko slabo znali němščino ali čelo nič; kako težko se je učil novinec tudi pri najboljšej volji bojne službe v jeziki nerazumljivem, v němščinč. Lehko i radostno se s to knjižico morejo podučevati i se učiti novinci slovenski, kar je koristno tudi za bojno službo i za domovino. Serdečna zahvala gospodu spisovatelju za te njegov domoljubni trud. —

**Heliografički zemljevidi.** Izverstni zemljevidi izdavani od cesarsko i kraljevsko vojničkoga ustava geografičkoga v Viedně (v Beči, na Dunaji) slove po pravicč zavolju svoje izverstnosti ne samo po čeloj državč našej, nego i za granicami. Osobito se divi ves izobrazovani svčt-tčm velikim na včč časti razdčljenim zemljevidam jednotlivih krajin naše države, jerbo sč neobično točni i popolni. Nemaš stezdice, hribčeka, potočica, mosta, kapelice, dapače nčke samotne kuče, ktera bi na tčh zemljevidah ne bila poznačena. Jedino to je občinstvo obžalovalo, da se ti zemljevidi neskoru (počasč, polagano, neberzo) izdavaju, jerbo izverstni umelec (Künstler)

potrebuje saj (aspon) dvě lětě, da izgotovi i v medtalenu ploču vreže i vrije zemljevid, akoli mal; berzeje i laciněje (jevtiněje, deševěje, cěněje) se naredjaju sicer kamnotiskom, to je, lithografijoj pa jednoj pločoj takovoj se može jedva par tisuć čistih zemljevidov odtisnuti.

Sada ale je imenovani ustav iznajšel po dolgom i težavnom trudě novi sponob i način naredjati zemljevide, čto je jako radostno za občinstvo. Jedro te iznajdbe (toga vinaleza, obrětenja) sostoji v tom: zemljevidi od vojničkih zemljeměrov (inženirov) naj točnějše změrjeni, daju se odkresliti (odčertati) i imena pristaviti v samom ustavě, kdě je mnogo izverstnih kresliteljev (Zeichner). Naj je gotovi zemljevid sebe večji se potom razreže na častke i se prenese po světlóbě solnčinoj na medtalenu (medenu) plotnju, ploču, nevidjeno točno i to v toliko tednah, koliko se je k tomu delu do sada potrebovalo lět, i dosvědčilo se je skušnjami, da medenoj pločoj tako pripravljenoj se može odtisnuti 800.000, to je, osemkrat sto tisuć popolno čistih zemljevidov i potom se stanu jako levni, jevtini, da si jih lahko nakupi i menje premožno občinstvo. Totu iznajdbu su poimenovali heliografijej, to je, solncepismom, jerbo glavno delo pri nastrojenji medtalene ploče opravlja světloba solnčina. Razlikujmo tada fotografijju, světlopis od heliografije, solncopisa. Izverstni obrazki fotografički se mogu napraviti i po noći pri prižganoj lući, solncepis ale potrebuje neobhodno pri svojih dělah světlobu solnčenu. — (Iz ugarsko-slovenskoga časnika „Obzora“ vredovanoga gospodom Danielom G. Lichardom v Ug. Skalicě.)

**Iz slovenske Gorice** nam pišu: „Čest mi je Vam izvěstiti, da bivam sada v Goricě v gospodarskom kursu. Predavanja su po slovenski i to izverstno po slovenski. Profesorja gg. Povše i Kurlalt podučujeta odlično; govor njun dobro uzajemno slavjanski milina je poslušati. Slušateljev nas je 22. Vsaki den poslušamo četiri ure.“ — Živil!

*Lístnica vredničtva.* G. J. V. v Gorici: Uzajemnu slovnícu smo poslali. — G. F. V. na z. Bistrići: 4 gld. 50 kr. smo sprijeli, 1 gld. 50 kr. upisali za predplatu na lěto 1875. — Leseverein in Wien: 1. čislo Slavjana smo poslali, gledajte, da nam některe predplatitelje priskerbite, mi pošiljamo več iztisov v Beč darom, nego imamo predplatnikov, čto ne kaže dobro. Prosimo. — G. G. K. v Motniku. Zahvalimo za poslane lépe narodne stvari, jih upotřebimo, kada pride red na nje. — G. J. V. v Zarečji. Smo radostno sprijeli. Kada dojde red na posvetne narodne pěsni dojdu v tisk te znamenite bugarščice. — G. J. M. v Kostanjevici: 4 gld. smo sprijeli i viani 1 gld. pride ješče 1 gld. i je onda vse plačano do konca l. 1874. Naslov se napravi po Vašej želji.

